

Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi pellonraivauksen rajoittamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksen tarkoituksena on rajoittaa uuden pellon raivausta saattamalla se luvanvaraiseksi. Metsän, turvetuotantoalueen tai muun viljelemättömän alueen muuttaminen pelloksi, niityksi tai laitumeksi olisi ilman viranomaisen lupaa kielletty. Ilman lupaa saisi kuitenkin raivata 10 aaria vuodessa.

Lupa voitaisiin myöntää muun muassa silloin, kun maatilasta luovutetaan raivausala vastaava viljelyksessä oleva peltoala muuhun kuin maataloudelliseen tarkoitukseen. Esityksen lupaperusteet pohjautuvat voimassa olevaan pellonraivausmaksusta annettuun lakiin.

Uutena lupaperusteena ehdotetaan, että puutarha-, taimitarha- tai niihin verrattavaa tuotantoa harjoittavat yritykset voisivat saada luvan pellonraivaukseen niiden raivatessa peltoa tuotannon laajentamiseen silloin, kun näihin tarkoituksiin ei ole saatavissa lisäpeltoa joko muusta tuotannosta luopumalla, vuokraamalla tai ostamalla. Luvan saamisen edellytyksenä olisi lisäksi, ettei pellon käyttötarkoitusta myöhemmin muuteta.

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan vuoden 1991 alusta.

YLEISPERUSTELUT

1. Nykyinen tilanne

Maataloustuotteiden ylituotannosta aiheutuvat vientikustannukset kasvoivat nopeasti erityisesti 1980-luvun alkupuoliskolla. Vuoden 1990 vientikustannukset kohoavat lähinnä vuoden 1989 hyvän sadon takia suuremmiksi kuin kahtena edellisellä vuotena, jolloin taas sadot jäivät normaalia pienemmiksi. Maataloustuotteiden vientikustannusten kattamiseksi maataloudelta joudutaan vuonna 1990 perimään noin 790 miljoonaa markkaa. Valtion ja maataloustuottajien vastuusta maataloustuotteiden vientikustannuksista on säädetty maataloustulolaisissa (736/89).

Maataloustuotantoa on pyritty ohjaamaan ja rajoittamaan useilla erilaisilla maatalouspoliittisilla toimenpiteillä. Vuodesta 1977 alkaen on viljelijöiden kanssa tehty erilaisia tuo-

tannonmuutos- ja tuotannonvähentämissopimuksia, joista osa on vähentänyt myös viljelyksessä olevaa peltoalaa. Eniten viljeltävää peltoalaa on vähennetty kesannoimisopimuksilla, joiden perusteella kuluvana vuonna tuotannosta on poissa noin 175 000 peltotehtäviä.

Maataloustuotteiden viennistä valtiolle ja maataloudelle aiheutuvien kustannusten kasvun ehkäisemiseksi ja muiden tuotantorajoitustoimenpiteiden vaikutusten tehostamiseksi annettiin 26 päivänä kesäkuuta 1987 laki pellonraivausmaksusta (602/87). Lakia sovellettiin 1 päivänä heinäkuuta vuonna 1987 ja sen jälkeen aloitettuihin pellonraivauksiin. Lain periaatteenä oli, että raivaaja maksaa uudesta pellostä aiheutuvat ylituotannon vientikustannukset. Pellonraivausmaksua oli suoritettava 300

markkaa aarilta. Maksun laskettiin vastaavan viidestä kuuteen vuoden vientikustannuksia.

Pellonraivausmaksusta annetun lain voimassaoloaikaa on jatkettu kolmesti (1318/87, 1306/88 ja 1266/89). Lakia sovelletaan sen voimaantulopäivänä ja sen jälkeen vuosina 1987—1990 aloitettuihin pellonraivauksiin.

Vuonna 1988 raivausmaksun alaista peltoa raivattiin noin 20 hehtaaria. Samana vuonna maatilahallitus myönsi raivauslupia yhteensä 336 hehtaarille. Vuonna 1989 vastaavat luvut olivat 15 ja 333 hehtaaria. Raivausluvat on vuodesta 1989 alkaen myöntänyt maatalouspiiri. Maa- ja metsätalousministeriön ennakkotieto raivausmaksusta vapauttamisesta koski vuonna 1989 noin 40 hehtaaria. Pellonraivausmaksusta annettu laki on käytännöllisesti katsoen lopettanut pellonraivauksen.

2. Esityksen tavoitteet

Esityksen tavoitteena on supistaa maataloustuotannon ylijäämää rajoittamalla pellonraivausta. Jotta muilla maatalouspoliittisilla toimenpiteillä pystyttäisiin vähentämään viljan ylituotantoa, on välttämätöntä rajoittaa uuden pellon raivaamista.

Pellonraivausmaksusta annettu laki sisältää periaatteen, jonka mukaan ilman maksua on saanut raivata 10 aaria vuodessa. Esityksen mukaan ilman lupaa saisi raivata sanotut 10

aaria vuodessa. Muuten pellonraivaus olisi luvanvaraista ja luvan voisi saada ainoastaan eräissä erityistilanteissa.

Lailla on tarkoitus korvata vuoden 1990 loppuun asti voimassa oleva pellonraivausmaksusta annettu laki.

3. Esityksen organisatoriset vaikutukset

Esityksen mukaiset tehtävät eivät aiheuttaisi henkilöstön lisätarvetta vaan lain toteuttamisesta huolehtisivat samat viranomaiset, jotka ovat vastanneet pellonraivausmaksusta annetun lain toimeenpanemisesta.

4. Esityksen taloudelliset vaikutukset

Esityksen mukainen laki rajoittaisi tehokkaasti uuden pellon raivausta ja ehkäisisi siten maataloustuotteiden, etenkin rehuviljan, viennistä aiheutuvien kustannusten lisääntymistä. Yhden hehtaarin rehuviljelysadan viennistä aiheutuu vuodessa noin 5 000 markan kustannus. Ilman raivausta rajoittavaa lainsäädäntöä pellonraivauksen aiheuttamat vientikustannukset olisivat useita kymmeniä miljoonia markkoja vuodessa.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1. Lakiehdotuksen perustelut

1 §. Laki koskisi metsän, turvetuotantoalueen tai muun viljelemättömän alueen muuttamista pelloksi, niityksi tai laitumeksi. Muulla viljelemättömällä alueella tarkoitetaan muun muassa sellaista peltoa, jota ei ole käytetty maataloustuotantoon. Tiluskuvioiden parantamiseksi on tarkoituksenmukaista sallia 10 aarin raivaus kalenterivuodessa. Pykälä sisältää myös raivausalan määritelmän.

2 §. Pykälän 1 momentti koskee pellonraivausmaksusta annetun lain ja ehdotetun lain yhteensovittamista. Pykälän 2 momentti vastaa

pellonraivausmaksusta annetun lain 1 §:n 3 momenttia (1318/87).

3 §. Pykälä sisältää ne erityistilanteet, joissa voisi saada luvan pellonraivaukseen. Lupaperusteet ovat pellonraivausmaksusta annetun lain 3 a §:n mukaisia lukuun ottamatta 1 momentin 5 kohtaa, joka on katsottu tarpeelliseksi, jotta puutarha-, taimitarha- tai niihin verrattavaa tuotantoa harjoittavat yritykset, joilla ei ole mahdollisuutta saada näihin tarkoituksiin peltoa joko muusta omasta tuotannosta luopumalla tai vuokraamalla tai ostamalla, voisivat laajentaa tuotantoaan. Luvan saannin ehtona 5 kohdan mukaisissa tapauksissa olisi

lisäksi se, että peltoa ei saisi myöhemmin käyttää muuhun maataloustuotantoon. Luvan pello-raivaukseen myöntäisi 1 momentin 1—4 kohdan mukaisissa tapauksissa maaseutupiiri. Hallitus on antanut esityksen laiksi maatilahallinnosta, minkä mukaan maatalouspiirit muutuvat vuoden 1991 alusta maaseutupiireiksi. Momentin 5 kohdan mukaisen luvan myöntäisi maatilahallitus.

Pykälän 3 momentin mukaan maatilahallitus voisi myöntää raivausluvan myös muissa kuin 1 momentissa mainituissa tapauksissa, mikäli siihen on erityisen painavia syitä. Pellonraivausmaksusta annetun lain 15 §:n mukaan maa- ja metsätalousministeriö on voinut vapauttaa pello-raivausmaksun maksamisesta. Momentti on katsottu tarpeelliseksi, koska pykälän 1 momenttia ei ole mahdollista muotoilla riittävän yksiselitteisesti siten, että kaikkiin yksityistapauksiin liittyvät kohtuullisuusnäkökohdat voitaisiin riittävästi ottaa huomioon ilman, että lain tavoitteet vaarantuisivat. Luvan myöntäminen voisi tulla kysymykseen muun muassa silloin, kun pientilan rehuomavaraisuus on alentunut peltoa koskevan pitkäaikaisen vuokrasopimuksen päätyttyä vuokralaisesta riippumattoman muun kuin 1 momentin 3 kohdassa tarkoitetun syyn takia, eikä paikkakunnalla ole vuokrattavissa peltoa. Lisäedellytyksenä on tarkoitus ottaa huomioon se, että tilalla suoritettut investoinnit taloudellisuuskasvatukseen ovat perustuneet vuokrapeltojen hallussapitoon. Lupa voitaisiin erityisen painavista syistä myöntää muissakin tapauksissa. Tarkoituksena on kuitenkin, että ehdotettua 3 momenttia sovelletaan tiukasti.

4 §. Pykälä sisältää maatalan määritelmän. Määritelmää laadittaessa on otettu huomioon hallituksen esitys maaseutuelinkeinolaiksi. Maatalan haltijalla tarkoitetaan pykälässä vuokralle ottajaa.

5 §. Pykälä sisältää luvan hakemista ja hake-

muksen edelleen toimittamista koskevat säännökset.

6 §. Pykälä sisältää lain täytäntöönpanoon liittyvää valvontaa koskevia säännöksiä.

7 §. Pykälässä on muutoksenhakua koskevat säännökset.

8 §. Pykälä sisältää seuraamukset ehdotetun lain rikkomisesta. Valtiolla menetettäväksi on yleensä tuomittava 400 markkaa raivatulta aarilta, mikä vastaa yhden peltohehtaarin viljan-tuotannon viennistä noin kahdeksan vuoden aikana maksettavaa vientitukea.

9 §. Pykälä liittyy 3 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitetun metsityssitoumuksen toteuttamiseen.

10 §. Pykälän mukaan tämän lain nojalla annetuista päätöksistä ei perittäisi leimaveroa.

11 §. Pykälän mukaan maatilahallitus antaisi tarkemmat määräykset siitä, milloin on kysymys tässä laissa tarkoitetusta pello-raivauksesta. Kysymys on teknisluonteisista määräyksistä, joita maatilahallitus on antanut pello-raivausmaksusta annetun lain 17 §:n nojalla (muun muassa maatilahallituksen päätös Dnro 3/685/87).

2. Voimaantulo

Laki ehdotetaan tulevaksi voimaan vuoden 1991 alusta.

3. Lain säätämisyjärjestys

Lakiehdotuksen säännökset merkitsevät puuttumista hallitusmuodon 6 §:ssä omaisuudelle annettuun suojaan. Tästä syystä ehdotus olisi käsiteltävä valtiopäiväjärjestyksen 67 §:ssä säädetyssä järjestyksessä.

Edellä olevan perusteella annetaan Eduskunnalle hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Laki pellonraivauksen rajoittamisesta

Eduskunnan päätöksen, joka on tehty valtiopäiväjärjestyksen 67 §:ssä määrättyllä tavalla, mukaisesti säädetään:

1 §

Pelloraivauskielto

Ilman viranomaisen lupaa tapahtuva metsän, turvetuotantoalueen tai muun viljelemättömän alueen muuttaminen pelloksi, niityksi tai laitumeksi (*pellonraivaus*) on kielletty. Ilman lupaa saa maatilalla kuitenkin raivata enintään 10 aarin alan kalenterivuodessa.

Raivausalaksi katsotaan alue, jolla on kanot poistamalla, ojitamalla tai kyntämällä taikka muulla vastaavalla tavalla suoritettu pellonraivaustoimenpiteitä. Tämän lain mukaisesti raivaukseksi katsotaan myös viljelyn aloittaminen turvetuotantoon käytetyllä alueella sekä 3 §:n 1 momentin 5 kohdassa tarkoitettu pellon käyttötarkoituksen muuttaminen.

Muuta aluetta kuin metsä- ja turvetuotantoaluetta pidetään viljelemättömänä, jos sitä ei raivausta edeltäneen kymmenen kalenterivuoden aikana ole käytetty maataloustuotantoon. Metsittämätön peltoalue, josta on tehty valtion kanssa pellon käyttöä rajoittava sopimus, katsotaan viljellyksi sopimuksen voimassaoloaikana.

2 §

Poikkeukset pellonraivauskiellosta

Tämän lain mukaisena pellonraivauksena ei pidetä raivausta, joka tapahtuu pellonraivausmaksusta annetun lain (602/87) tai sen väliaikaisesta muuttamisesta annettujen lakien (1318/87, 1306/88 ja 1266/89) nojalla myönnetyn luvan tai maksuvapautusta koskevan sitovan ennakkotiedon perusteella.

Tämän lain mukaisena raivauksena ei pidetä myöskään sellaisen 1 §:n 3 momentissa tarkoitettua viljelemättömän peltoalueen raivaamista, jonka valtio on luovuttanut maaseutuelinkeinolain (/) tai vuoden 1984 jälkeen maatilalain (188/77) nojalla peltona käytettäväksi tai jonka kuivatus valtion tuella tai jakolain 97 §:ssä tarkoitettulla tavalla on valmistunut sanotun vuoden jälkeen. Myöskään sellaista raivausta, jota varten on luontaiselinkeinolain

(610/84), kolttalain (611/84), porotilalain (590/69), maatilalain tai Vuotoksen alueen maa- ja metsätalouden kehittämistoimenpiteistä annettujen valtioneuvoston päätösten (123/84, 262/85, 260/86, 344/87 ja 152/88) nojalla myönnetty avustusta tai lainaa taikka jota tarkoitetaan jakolain 98 b §:ssä, ei katsota tämän lain mukaiseksi raivaukseksi.

3 §

Lupa pellonraivaukseen

Lupa pellonraivaukseen voidaan myöntää:

1) jos maatilasta luovutetaan raivausala vastaava viljelyksessä oleva peltoala muuhun kuin maataloudelliseen tarkoitukseen;

2) jos maatilan omistaja antaa sitoumuksen siitä, että hän kolmen vuoden kuluessa sitoumuksen antamisesta metsittää ilman valtion varoista myönnettävää tukea tai palkkiota suuruudeltaan raivausalaan vastaavan pellon;

3) jos pellonraivaukseen on tarkoitus ryhtyä pientilan rehuomavaraisuuden saattamiseksi enintään 75 prosentiksi karjan rehuntarpeesta Enontekiön, Kittilän, Kolarin, Muonion, Pelkosenniemen, Posion, Sallan, Savukosken, Sodankylän tai Utsjoen kunnassa taikka muualla maassa, kun rehuomavaraisuus on alentunut peltoa koskevan vuokrasopimuksen päätyttyä hakijatilan, vuokranantajatilän tai vuokratun alueen sisältävän vuokranantajatilän määräalan omistajanvaihdoksen takia eikä paikkakunnalla ole vuokrattavissa peltoa;

4) jos pellonraivaukseen on tarkoitus ryhtyä vähäisessä määrin sellaisella Suomen aluevesillä olevalla saarella, jolle ei ole tieyhteyttä eikä varsinaista lauttayhteyttä; tai

5) jos puutarha-, taimitarha- tai niihin verrattavaa tuotantoa harjoittava yritys, jolla ei ole mahdollisuutta saada näihin tarkoituksiin peltoa joko muusta omasta tuotannosta luopumalla taikka vuokraamalla tai ostamalla, raivaa peltoa edellyttäen, ettei peltoa myöhemmin ryhdytä käyttämään muuhun maataloustuotantoon.

Edellä 1 momentin 1—4 kohdassa tarkoite-

tun luvan antaa se maaseutupiiri, jonka alueella raivausalue tai pääosa siitä sijaitsee. Momentin 5 kohdassa tarkoitetun luvan antaa maatilahallitus.

Sen estämättä, mitä edellä luvan myöntämisestä on säädetty, maatilahallitus voi myöntää kohtuullisuussyistä luvan pellonraivaukseen, milloin siihen on erityisen painavia perusteita.

4 §

Maatilan määritelmä

Maatilalla tarkoitetaan tässä laissa yhden tai useamman tilan tai tilanosan muodostamaa maatilataloudellista kokonaisuutta, joka kuuluu samalle omistajalle tai haltijalle tai yhteisesti samoille omistajille tai haltijoille taikka vaiheittaisessa omistajanvaihdoksessa eri omistajille. Puolisot katsotaan tällöin yhdeksi omistajaksi. Tilanosalla tarkoitetaan tilan määrää osaa ja määrääalaa.

5 §

Lupahakemus

Lupahakemus voidaan toimittaa maatalouslautakuntaan tai maaseutupiiriin. Maatalouslautakunnan tulee lähettää sille toimitettu lupahakemus ja siitä antamansa lausunto maaseutupiiriin.

6 §

Valvonta ja virka-apu

Maaseutupiirien ja kuntien maatalouslautakuntien tehtävänä on valvoa tämän lain noudattamista. Metsälautakunnat ja veroviranomaiset ovat velvolliset avustamaan maatalouslautakuntia niiden selvittäessä suoritettuja pellonraivauksia.

Ulosotonhaltija ja poliisi ovat velvollisia antamaan virka-apua tässä laissa tarkoitetuissa asioissa.

7 §

Muutoksenhaku

Maaseutupiirin tämän lain nojalla tekemään päätökseen saa hakea muutosta valittamalla maatilahallitukseen siinä järjestyksessä kuin muutoksenhausta hallintoasioissa annetussa laissa (154/50) on säädetty.

Valituskirjelmä voidaan toimittaa myös maaseutupiiriin. Maaseutupiiriin tulee tällöin

toimittaa valituskirjelmä sekä asiassa kertyneet muut asiakirjat ja lausuntonsa valituksesta maatilahallitukselle.

Maatilahallituksen tekemään päätökseen saa hakea muutosta valittamalla siinä järjestyksessä kuin muutoksenhausta hallintoasioissa annetussa laissa on säädetty.

8 §

Rangaistussäännökset

Rangaistus petollisesta luvan hankkimisesta pellonraivaukseen tai sen yrittämisestä tuomitaan sen mukaan, mitä rikoslain 36 luvun 1—3 §:ssä on säädetty.

Joka raivaa peltoa tämän lain vastaisesti, on tuomittava *pellonraivausrikkomuksesta* sakoon.

Rikkomuksen joko tekijälleen tai sille, jonka puolesta tai hyväksi hän on toiminut, tuottamana taloudellisena hyötynä on tuomittava valtiolle menetetyksi 400 markkaa raivatulta aarilta. Milloin rikkomus on ollut rikoslain 3 luvun 5 §:n 3 momentissa tarkoitettu tavoin vähäpätöinen, voidaan sanottua määrää sovitella tai jättää se kokonaan valtiolle tuomitsematta.

Maatilahallitus tekee ilmoituksen tässä pykälässä tarkoitetun rikkomuksen saattamiseksi syyteharkintaan. Ilmoitus voidaan jättää tekemättä sellaisesta rikkomuksesta, jota on kokonaisuutena pidettävä ilmeisen vähäpätöisenä.

9 §

Metsityssitoumuksen täyttämättä jättäminen

Jos maan omistaja ei ole täyttänyt 3 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettua metsityssitoumusta koskevaa velvoitetta eikä hän maaseutupiirin kehotuksestaakaan sitä annetussa määräajassa tee, maaseutupiiri voi suorittaa metsityksen maanomistajan kustannuksella. Kustannukset saadaan perä maan omistajalta valtiolle verojen ja maksujen perimisestä ulosottotoimin annetussa laissa (367/61) säädettyssä järjestyksessä.

10 §

Leimaverovapaus

Tämän lain nojalla annetuista päätöksistä ei peritä leimaveroa.

11 §

Tarkemmat säännökset

Tarkemmat säännökset tämän lain täytäntöönpanosta annetaan tarvittaessa asetuksella. Tarkemmat määräykset siitä, milloin on kysymys tässä laissa tarkoitettusta pellonraivaukses-

ta, antaa maatilahallitus. Määräykset on julkaistava Suomen säädöskokoelmassa.

12 §

Voimaantulo

Tämä laki tulee voimaan päivänä
kuuta 199 .

Helsingissä 7 päivänä syyskuuta 1990

Tasavallan Presidentti

MAUNO KOIVISTO

Maatalousministeri *Toivo T. Pohjala*